

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

Івженко Анастасія Андріївна

УДК 338.435 :633.1

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної (магістерської) роботи

**УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОВОГО
НАПРЯМУ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук,
Назіров Карім Зафірович ,
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
старший викладач кафедри
організації виробництва,
бізнесу та менеджменту.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із найважливіших напрямків управління діяльністю підприємства в сучасних умовах є управління його прибутковістю.

На сьогоднішній день прибуток - одна з основних форм грошового накопичення, що створюється у галузях економіки: вона займає одне з центральних місць у загальній системі вартісних інструментів і важелів управління і є рушійною силою ринку.

Дослідження формування прибутку, рентабельності підприємства, валових доходів, є найважливішим чинником при прийнятті організаційних і господарсько-управлінських рішень, створення сприятливих умов для реалізації планів і програм по нарощуванню прибутку. Тому кожному суб'єкту доцільно проводити глибокий аналіз джерел, методів формування прибутку і застосовувати сучасні методи управління ним для визначення обґрунтованого і ефективного рішення з максимізації прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прибуток є показником, що характеризує абсолютну ефективність діяльності організації. Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціально-економічного розвитку підприємств і матеріального заохочення персоналу. Аналіз сучасної економічної літератури свідчить про відсутність єдиного розуміння поняття прибутку. Різні підходи до прибутку формують різні методи оцінки прибутковості підприємства.

Прибутковості підприємства приділяється значна увага з боку органів державної влади, що знаходить своє

відображення у законах, постановах та інструкціях. У вирішенні питання велику участь приймають науковці, такі як Бланк І.А., Кодацький В.П., Бондар Н.М., Семенов Г.А., Шлійко А.В., Пасічник В.Г., Манів З.О., Луцький І.М., Гетьман О.О., Блонська В.І., Васильців Т.Г., Гринкевич С.С. та ін.

Мета і задачі. Метою кваліфікаційної (магістерської) роботи є управління прибутковістю аграрних підприємств зернового напрямку.

Мета дослідження обумовила постановку і шляхи вирішення наступних **завдань**:

- аналіз економічного стану підприємства та його зернового напрямку виробництва;

- визначення напрямів підвищення ефективності зерновиробництва;

- визначення резервів зниження собівартості зернової продукції як основного фактора підвищення її прибутковості;

- визначення заходів щодо покращення управління прибутком на підприємстві;

- проведення маржинального аналізу виробництва зернової продукції та проведення на його основі аналізу витрат виробництва.

Об'єктом дослідження є процес управління прибутковістю аграрного підприємства зернового напрямку.

Інформаційна база: нормативні акти, періодичні видання, довідники, підручники, посібники, монографії, аналітичні та статистичні дані, статистична звітність досліджуваного підприємства за 2016 – 2018 рр.

Теоретичною й методологічною основою дослідження послужили ідеологія ринкової економіки, процесний і системний підходи до пізнання й моделювання сучасних соціально-економічних процесів, розкриті в закордонних і вітчизняних роботах з теорії

управління, економічної теорії, соціології, стратегічного й фінансового менеджменту, а також сучасні концепції правління й підвищення ефективності виробництва.

В дипломній роботі застосовано такі методи: порівняння, балансовий, факторний, графічні та табличні засоби відображення аналітичних даних та ін.

Елементи наукової новизни та їх практичне значення

полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні напрямів та шляхів вдосконалення управління прибутковістю зерновиробництва в досліджуваному господарстві. А саме:

удосконалено:

- визначено напрямки підвищення ефективності виробництва та реалізації зерна на підприємстві;

набуло подальшого розвитку:

- уточнено сутність категорії «прибуток» шляхом аналізу підходів до визначення категорії прибуток різних авторів;

- виявлено резерви зниження собівартості зернової продукції як основного фактора підвищення її прибутковості.

Варто додати, що важко переоцінити роль системи управління прибутковістю у діяльності підприємства. У міру свого росту й розвитку в конкурентному середовищі підприємства змушені вдосконалювати технології управління, зводити їх у систему, націлену на досягнення стратегічних цілей. Зараз ефективність діяльності підприємства усе більше визначається ефективністю його системи управління.

Апробація результатів роботи. Апробація результатів дослідження була викладена у наукових публікаціях: 1) «Теоретичні засади управління прибутком

у загальній системі менеджменту підприємства», яка була представлена на III Міжнародній науково-практичній on-line конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів «Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку» та 2) «Роль маржинального аналізу в управлінні операційним прибутком», яка була представлена на Міжнародній науково-практичній конференції «Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку» (м. Херсон, ХНТУ).

Обсяг дипломної роботи: дипломна робота написана на 98 сторінках, були проведені розрахунки в 22 таблицях, приведено 5 рисунків.

Список використаної літератури налічує 60 літературних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи управління прибутком» розглянуто: сутність управління прибутком на підприємстві; сутність процесу розподілу прибутку підприємства; проблеми управління прибутком на підприємстві.

У другому розділі «Розвиток зернової галузі в Україні та в досліджуваному підприємстві» розглянуто: стан зерновиробництва в Україні; організаційно-економічні умови діяльності підприємства; економічна ефективність виробництва зернових у господарстві.

У третьому розділі «Обґрунтування шляхів вдосконалення управління прибутком на підприємстві» розглянуто: підвищення ефективності зерновиробництва; заходи щодо покращення управління прибутком на

підприємстві; маржинальний підхід до аналізу витрат виробництва.

ВИСНОВКИ

Управління прибутком підприємства – це сукупність циклічних дій, направлених на виявлення проблем, пошук і організацію виконання прийнятих рішень відносно прибутку підприємства. Узагальнено фактори, які впливають на прибуток підприємства. Так, внутрішніми факторами є виробничі, поза виробничі та економічні, а до зовнішніх можна віднести природі умови господарювання та наявність державних гарантій.

З-поміж проблем управління прибутком підприємства особливо актуальними для вітчизняних сільськогосподарських підприємств є взаємини між власниками та керівниками підприємства; некоректне використання закордонного досвіду; недоліки планування тощо. Необхідно спрямовувати зусилля на вирішення цих проблем, що в підсумку має сприяти вдосконаленню процесу управління прибутком підприємства та визначенню пріоритетних напрямків його діяльності.

У 2018 р. в Україні було отримано рекордний валовий збір зернових - 70056,5 тис. т (переважно завдяки рекорду валового збору кукурудзи). Показник середньої урожайності по країні досяг рекордної позначки 47,4 ц/га. Однак, рівень рентабельності зернових культур склав лише 24,7 %.

Зерно в структурі вітчизняного агроекспорту займає України вагому частку: перше – зерно кукурудзи, третє – пшениці, десяте – ячменю. Із зернових Україна імпортує рис, борошно (за винятком пшеничного) та кукурудзу (переважно посівний матеріал).

Україна входить до 10-ки світових виробників органічних зернобобових культур. В ТОП-3 «органічних» експортноорієнтованих культур входять пшениця та кукурудза.

Відчутною проблемою для зернотрейдерів є логістика: відсутність достатньої кількості вагонів для перевезення зерна, адже 70% зерна до портів перевозиться залізничним транспортом. Значна частина малих елеваторів не в змозі на повну завантажувати поїзди або великі групи вагонів, що в свою чергу знижує ефективність зернової логістики, тобто необхідно укрупнити зерносховща.

Землеволодіння приватного підприємства «Теплівська калина» відносяться до території села Теплівка Пирятинського району Полтавської області. Підприємство зерново-соняшниківницького виробничого напрямку, рівень спеціалізації – слабкий.

За 2016 – 2018 рр. відбулося зростання показників розміру і відтворення. Незмінними залишалися на протязі досліджуваного періоду земельна площа та середньооблікова кількість працюючих. Визначено, що досліджуване господарство має розширений інтенсивний тип відтворення.

Підприємство непогано забезпечене виробничими ресурсами. У володінні підприємства знаходиться 215 га ріллі, основні виробничі фонди та оборотні засоби мають тенденцію до збільшення.

Традиційною зерновою культурою для ПП «Теплівська калина» є кукурудза на зерно, її частка в структурі товарної продукції у 2018 році дорівнювала 33,6 %.

Урожайність кукурудзи зросла за з 2016 р. на 53 % і склала у 2018 р. 81,1 ц/га. Таким чином, з сіяної площі 60 га було отримано урожай 4867 ц, що на 70,2 % більше

показника 2016 р. Вся вироблена продукція реалізується в поточному році згідно укладеного договору.

Виробнича собівартість 1 ц зерна кукурудзи у 2018 р. склала 196,3 грн/ц. Найбільшу частку в структурі її собівартості займали витрати на мінеральні добрива (24 %), загальновиробничі витрати (17 %) та паливо-мастильні матеріали (10 %).

Приріст показника повної собівартості 1 ц зерна кукурудзи був меншим, ніж приріст ціни реалізації (42 % проти 93,2 %), що дозволило отримати у 2018 р. дохід більший, ніж в 3 рази. Ніж у 2016 Р..

З 2017 р. вирощування кукурудзи є прибутковим напрямом для господарства. Рівень рентабельності зерна кукурудзи за період 2016 – 2018 рр. зріс на 35 відсоткових пунктів і дорівнював у 2018 році 31,7 %, досягнувши найвищої відмітки за досліджуваний період.

Основними зерновими культурами, що вирощуються в ПП «Теплівська калина» є озима пшениця, ярий ячмінь та кукурудза. У 2016 - 2018 рр. відмічена практично повна відсутність сталої тенденції зміни показника урожайності цих зернових культур. Забезпечення приросту урожайності зернових культур потребує в першу чергу підвищення рівня інтенсифікації галузі, дотримання вимог агротехніки та технології виробництва.

Природно-кліматичні умови та наявні ресурси господарства сприяють більш ефективному застосуванню інтенсивних методів господарювання та доведення урожайності зернових культур до рівня успішних господарств. Підрахунок резервів підвищення ефективності зерновиробництва за рахунок приросту урожайності вказаних зернових культур показав, що господарство зможе додатково отримати 227,6 тис. грн виручки.

Поряд з підвищенням урожайності культур необхідно впроваджувати заходи щодо підвищення якості зерна.

Значним резервом підвищення зборів є покращення структури посівів. Із 215 га посівної площі під зерновими культурами було зайнято 105 га, а під технічними – 115 га. Таке співвідношення практично унеможливило дотримання ефективної сівозміни, забезпечення природної родючості ґрунтів господарства, а отже, на нашу думку, потребує збалансування за рахунок розширення посівів зернових культур.

Аналіз показників виробничої та повної собівартості, а також рентабельності основних зернових культур господарства у 2016 – 2018 рр., свідчить про існування залежності прибутковості культур від ціни реалізації, адже зростання показників рентабельності відбувається при підвищенні собівартості.

Визначено, що маржинальний дохід на 1 ц озимої пшениці становить 250,3 грн, а на 1 ц кукурудзи на зерно – 101,9 грн. Беззбитковий обсяг виробництва озимої пшениці дорівнює 139 ц, а зерна кукурудзи – 1743 ц. Такий беззбитковий обсяг забезпечить господарству 46,2 тис. грн виручки від реалізації озимої пшениці, що в 11 разів менше фактичної виручки, отриманої при рівні товарності 454,5 %. Беззбитковий обсяг вирощування кукурудзи на зерно забезпечить 474,1 тис. грн виручки, що в 2,8 рази менше фактичної виручки при рівні товарності 100 %.

Поріг безпеки показує, наскільки можна скоротити обсяг продажів без ризику отримання збитку. У нашому випадку за порогом безпеки потрібно продавати не менше 91,2 % пшениці та 63,9 % зерна кукурудзи.

Сукупний маржинальний дохід від виробництва зерна озимої пшениці та кукурудзи склав 528,8 тис. грн, а сукупний операційний прибуток – 370,9 тис. грн. Однак, варто зазначити, що у 2018 р. не були реалізації ярого

ячменю та ярої пшениці, а результат їх реалізації матиме значний вплив на зміну величини операційного прибутку зернової галузі.

Таким чином, вирішення проблеми забезпечення прибутковості зернових культур в досліджуваному господарстві вимагає впровадження наступних заходів:

1. Зниження собівартості продукції. Собівартість виступає показником, по якому можна визначити ефективність функціонування виробництва та конкурентоспроможність підприємства взагалі. У практичній діяльності підприємств показник собівартості виступає як нижній рівень ціни на продукцію.

2. Стимулювання праці, тобто створення на підприємстві умов, які б спонукали працівників діяти відповідним чином. Крім того запропоновано шкалу преміювання працівників та спеціалістів за підвищення прибутку підприємства, що певний час має бути дієвим стимулом для ефективної роботи.

Використання новітніх технологій для аналізу та прогнозування результатів господарювання, що дозволить скоротити витрати часу на аналітичну роботу, невиробничі витрати та ризик прийняття невірною управлінського рішення

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Івженко А.А., Кривошапова І.В. Теоретичні засади управління прибутком у загальній системі менеджменту підприємства. Управління розвитком соціально-економічних систем : матеріали Другої Міжнародної наук.-практ. конф. Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 39 – 41.

2. Смігунова О.В., Івженко А.А. Роль маржинального

аналізу в управлінні операційним прибутком. Сучасні інструменти реалізації практичного менеджменту, маркетингу та логістики: особливості застосування в глобальному конкурентному середовищі: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів. Житомир, 2019. С. 54 – 58.

1. АНОТАЦІЯ

Івженко А.А. «Управління прибутковістю аграрних підприємств зернового напрямку».

У магістерській роботі розглянуто питання управління прибутковістю аграрного підприємства зернового напрямку. Робота містить аналіз категорій управління прибутком підприємства. Викладено основи управління прибутком, їх недоліки та переваги. Авторкою проаналізовано показники, що характеризують економічну ефективність досліджуваного підприємства та його зернового напрямку. Проведено аналіз проблем управління прибутковістю на підприємстві, виявлено резерви виробництва та запропоновані заходи щодо підвищення ефективності діяльності.

Ключові слова: прибуток, управління прибутком, підприємства зернового напрям, ефективність, рентабельність.

SUMMARY

Ivzhenko AA «Profitability management of agricultural enterprises of grain direction».

The thesis deals with the management of profitability of agrarian enterprise of grain direction. This paper analyzes the categories of enterprise profit management. The basics of profit management, their disadvantages and advantages are outlined. The author analyzes the indicators characterizing the economic efficiency of the studied enterprise and its grain direction. The analysis of problems of profit management at the enterprise is carried out, the reserves of production are revealed and the measures for increase of efficiency of activity are offered.

Keywords: profit, profit management, grain companies, efficiency, profitability.

Комп'ютерний набір і верстка
А.А. Івженко

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.